

מסכת סוכה

פרק סוכה

ענינים עיקריים בהלכות סוכה.

האחד: דיני גובהה של הסוכה, מהו השיעור הגבוה ביותר, ומהו השיעור הנמוך ביותר.

השני: מנין דפנות הסוכה.

והשלישי: דין הסכך, שתהא צילתו מרובה מחמתו.

א. תחילה מביאה המשנה מחלוקת תנאים מהו השיעור הגבוה ביותר בסוכה:

סוכה (1) **שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה**, שהסכך שלה גבוה יותר מעשרים אמה מעל קרקעיתה, **פסולה**. והגמרא מביאה כמה טעמים חלוקים לפסול זה.

ורכי יהודה מכשיר.

וממשיכה המשנה לבאר, מהו השיעור הנמוך ביותר, שבפחות ממנו פסולה הסוכה:

מצות סוכה נאמרה בתורה פעמיים:

בפרשת אמור [ויקרא כג מב] —

”**בסוכות** תשבו שבעת ימים.

כל האזרח בישראל ישבו **בסוכות**.

למען ידעו דורותיכם כי **בסכות** הושבתי את בני ישראל בהוציאני אותם מארץ מצרים, אני ה' אלהיכם.”

ובפרשת ראה [דברים טז יג] —

”**חג הסוכות** תעשה לך שבעת ימים, באספך מגרנך ומיקבך.”

בפרק שלפנינו יתבאר: צורת הסוכה, אופן הקמתה, וממה היא נעשית.

ב-א מתניתין:

המשנה הראשונה פותחת בכיזור שלושה

כשרין] “דכל סוכה הכתוב, סכך משמע. דדופן לא איקרי סוכה.”

ולפי זה, אפילו יהיו דפנות הסוכה גבוהים הרבה, אם יסכך באמצעם, בגובה הפחות מעשרים אמה, כשרה.

והמאירי מביא קצת ראשונים בדף ג ב, הסוברים לענין סוכה גבוהה, שאי אפשר להנמיך את גובהה על ידי הנחת כרים וכסתות על קרקעיתה, לפי שאי אפשר לעשות את דפנותיה עראי. אולם דעת המאירי שם, שאף לדעת רבא

1. הריטב”א והר”ן מבארים, שאין כוונת המשנה לומר שלא יהיו דפנות הסוכה גבוהים יותר מעשרים אמה, אלא רק שלא יהיה הסכך גבוה מעשרים אמה.

ואין לדקדק מכך שאמרה המשנה “סוכה שהיא גבוהה מעשרים אמה”, ולא אמרה “סכך שהוא גבוה מעשרים אמה”, שאף על הדפנות הקפידו חכמים שלא יהיו גבוהים מעשרים אמה ולא רק לגבי הסכך — כי עיקר שם “סוכה” הוא על שם הסכך, וכמו שכתב רש”י ניב א ד”ה

וסוכה שאינה גבוהה עשרה טפחים, שאין אדם יכול לדור בה אלא בקושי רב, ולפיכך נחשבת היא "לדירה סרוחה", שאינה ראויה לקיום מצוות סוכה. (2)

ב. וסוכה שאין לה לפחות שלוש דפנות,

ג. וסוכה שחמתה מרובה מצילתה, פסולה.

וטעם הפסול בסוכה שחמתה מרובה מצילתה, לפי שהסוכה קרויה על שם הסכך, ואם הסכך הוא כה מועט עד שהוא מיצל על מיעוט הסוכה בלבד, נחשב הדבר כאילו אין הסוכה מסוככת כלל, שהרי צל זה בטל ברוב, ולכן סוכה שכזאת אינה קרויה סוכה. (3) (4)

יש להכשיר סוכה כזו, לפי שאנו דנים את גובה הסוכה מהסכך ולמטה, ולא לפי גובה הדפנות. ואף שאי אפשר לעשות סוכה כזו בדפנות עראי, ובהכרח יש לעשותה קבועה וחזקה, אין בכך חסרון, כי לא נאמר שצריך לעשות את דפנות הסוכה עראי ממש, אלא רק שיהיו בשיעור גובה שאפשר לעשותו עראי. וכפי שיבואר בגמרא.

2. כן פירש הרע"ב. והריטב"א פירש באופן אחר, שאין גגה של הסוכה נחשב כ"סכך" כאשר אין תחתיו חלל עשרה טפחים. כי מהות הסכך הוא לסכך על מקום מסוים, ואין "רשות" של מקום פחות מעשרה טפחים.

3. כתב רש"י: שחמתה מרובה מצילתה פסולה, לפי שהמועט בטל ברוב, והרי הוא כמי שאינו. ומבאר הר"ן, שאין כוונת רש"י לומר שהסכך המועט הוא שבטל ברוב השטח המגולה, כי מבואר לקמן בדף כב ב שאפילו אם הסוכה מסוככת בחצייה, ולא רק במיעוטה, הסוכה פסולה, כי כאשר הסוכה למעלה מסוככת רק במחצה, הרי למטה, בקרקעיתה, יהיה האור של החמה מרובה מצילתה. ושם ודאי אין כוונת הגמרא לומר שהסכך בטל בחמה, שהרי אין החמה רבה עליו. אלא כוונת רש"י לומר, שמיעוט הצל התחתון בטל ברוב החמה.

וזאת, אפילו לדעת רבי יהודה, שאינו מצריך לישב בצל הסכך דוקא, שהרי הוא מכשיר את הסוכה אפילו אם היא גבוהה מעשרים אמה, ובגמרא להלן נתבאר שאם הסכך גבוה מעשרים

אמה היושב בסוכה שכזאת יושב בצל הדפנות ולא בצל הסכך. ומכל מקום מודה רבי יהודה בסוכה זו שחמתה מרובה מצילתה, שפסולה היא.

ויש לבאר, שגם לדעת רבי יהודה צריך שיהיה הסכך "סכך המיצל", רק לא הקפידה התורה שישב דוקא תחת צילו, ולא תחת צל הדפנות. אבל סכך שחמתו מרובה אינו נחשב כ"סכך המיצל" כלל. וכן כתב הריטב"א.

והקהילות יעקב כתב, שאין זה דין ביטול ברוב הרגיל, הנהוג במקום שהאיסור וההיתר מעורבים זה בזה ולא ניכר מהו המותר ומהו האסור, שהרי הצל והאור אינם מעורבים זה בזה, אלא ניכרים כל אחד בפני עצמו. אלא זהו דין "רובו ככולו", שאם רובו של הגג אינו מקורה, נחשב הדבר כאילו כולו פרוץ.

4. "המועט בטל ברוב, ועל שם הסכך קרויה סוכה" [רש"י]. ומשמע מדבריו, שכאשר חמתה של הסוכה מרובה מצילתה, היא אינה קרויה סוכה. וכן כתב הרמב"ן במלחמות, בסוגיא בדף כב ב, "דסוכה בצל תלה רחמנא, והרי אין זו עשויה לצל יומם מחורב, שהרי חמה רבה עליה מלמטה, ומבטלה מתורת סוכה".

אבל בדפנות לא אמרינן שאם הפרוץ שבהם מרובה על הגדור רואין את המיעוט כמי שאינו, כי זהו חידוש שחידשה תורה בסכך דוקא [פני יהושע]. [וראה הרחבת הדברים בילקוט מפרשים].

וגם אם היה הסכך והאוויר למעלה שווה בשווה, אלא שלמטה, על קרקע הסוכה, יש יותר שמש מצל, הסוכה פסולה, היות והצל למטה בטל ברוב החמה, [ראה להלן כב ב].

גמרא:

הגמרא דנה בשאלה מדוע נקט התנא במשנתנו לשון "פסול" בכואו לבאר את דין גובה הסוכה [סוכה הגבוהה למעלה מעשרים אמה, פסולה], ולא נקט לשון של תקנה, שסוכה כזאת יש למעט את גובהה עד שתהא נמוכה מעשרים אמה כדי להכשירה,

כמו שנקט התנא בתחילת מסכת עירובין לשון שכזאת, לגבי קורה הגבוהה למעלה מעשרים אמה בפתח המבוי, (5) ששם לא אמר התנא שהיא "פסולה" לתקן בה את המבוי, אלא אמר להיפך, שאפשר להכשירה על ידי שינמיך את הקורה למטה מעשרים אמה:

תנן התם, בתחילת מסכת עירובין [ב א]: **מבוי שהוא גבוה מעשרים אמה**, שהיתה הקורה מונחת בגובה המבוי מעל עשרים אמה, אין להוציא מרשות היחיד לתוכו, ואין לטלטל בו, אלא אם כן **ימעט**, ינמיך את הקורה או יגביה את הקרקע שתחתיה, עד

5. ביום השבת אסור מן התורה להוציא חפץ מרשות היחיד לרשות הרבים.

כל מקום המוקף משלושת צידיו במחיצות, הרי הוא נחשב ל"רשות היחיד" לגבי הוצאה בשבת.

מן התורה מותר לטלטל מרשות היחיד של אדם אחד לרשות היחיד של חברו, וכמו כן מותר לטלטל מרשות היחיד אל חצר מגודרת המשמשת במשותף לכמה בתים. אך תיקנו חכמים שלא יטלטלו בני הבתים אל החצר המשותפת מבלי שיעשו ביניהם "עירובי חצירות", והיינו, שיניח כל אחד ואחד מדיירי הבתים את פתו באחד הבתים, וכך ייחשבו כולם כבני בית אחד, והחצר תחשב כרשות של כל בני הבית האחד. הטעם לתקנה זו היה, כדי שלא יבואו לטעות ולהוציא מרשות היחיד לרשות הרבים.

"מבוי סתום" הוא סמטה צרה, המשמשת כמעבר של בני הבתים, היוצאים מחצרותיהם, ועוברים דרך המבוי אל רשות הרבים. המבוי הסתום מוקף במחיצות משלושה צדדים, ורק ברוח הרביעית הוא פתוח לרשות הרבים.

מן התורה, "מבוי סתום" הוא רשות היחיד. ומכל מקום, כיון שהוא משמש להילוך הרבים, וממנו יוצאים לרשות הרבים, והמוציא ממנו לרשות הרבים חייב משום מוציא מרשות לרשות, לכן אסרו חכמים להוציא חפץ מרשות היחיד למבוי, וכן אסרו לטלטל חפץ במבוי עצמו למרחק של ארבע אמות אלא בשני תנאים: האחד, שיעשו בני המבוי ביניהם "שיתוף מבואות", כמבואר במסכת עירובין. והשני שיעשו היכר בפתח המבוי הפונה לרשות הרבים, באופן שיציין להם שהמבוי חלוק מרשות הרבים.

היכר זה ניתן לעשותו בשני אופנים: א. על ידי שיעמידו "לחי" בצורת פס בצד הפתח של המבוי. ב. על ידי שיניחו קורה מעל פתח המבוי, כדי שייראה פתח המבוי כאלו הוא מקורה, ויהיה ניכר לכל שהמבוי חלוק מרשות הרבים.

קורה זו צריכה להנתן בגובה עד עשרים אמה, כדי שתשלוט בה עינו של אדם המהלך במבוי.

שתהא הקורה מונחת בגובה למטה מעשרים אמה.⁽⁶⁾

רבי יהודה אומר: אינו צריך להנמיכה. לפי שאפילו כשהקורה נמצאת למעלה מעשרים אמה, יכולים להבחין בקורה, והיא מהווה היכר לבני המבוי שלא יבואו להוציא חפץ ממנו לרשות הרבים. [או משום שלדעתו אין תקנת הקורה משום היכר, אלא משום שנחשבת היא כמחיצה, ולפיכך אף שהקורה גבוהה מעשרים אמה, היא מועילה כמחיצה].

ועתה דנה הגמרא: **מאי שנא גבי סוכה, דתני, ששנה בה התנא במשנתנו לשון פסול, "סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה"**, ולא פירש התנא שיש אפשרות להכשירה, על ידי הנמכת הסכך לגובה של עד עשרים אמה.

ומאי שנא גבי מבוי, דתני תקנתא, ששנה התנא במשנה שיכולים להנמיך את הקורה שבפתחו כדי להתיר לטלטל בתוכו בשבת?!

ומבאר הגמרא: חלוק דין סוכה ממבוי. כי שיעור עשרים אמה בגובהה של **סוכה**, הוא דין **דאורייתא**, וכבר קודם שנשנית משנה זו נאמרה הלכה זו בסיני. לכן **תני** בה לשון "פסולה", שלא נעשתה הסוכה כפי ההלכה מסיני, השנויה זה מכבר.⁽⁷⁾

אבל **מבוי**, שכל דינו אינו אלא **מדרבנן**, **תני** בו **תקנתא**.

והסיבה לכך היא, לפי שהמקור לכך ששיעור גובה המבוי עשרים אמה ולא יותר הוא משנה זו עצמה, ואינו דין תורה משכבר הימים, ואין דרך המשנה לומר "פסול" אלא בדבר שפסולו ידוע עוד קודם שנשנית המשנה.⁽⁸⁾

6. והקשה הפני יהושע: מה החידוש במבוי שמועיל למעט את גובהו, הרי ודאי מועילה השפלת הקורה, שהרי עתה יש היכר לבני המבוי?!

ומתרץ הפני יהושע שהחידוש הוא, שאפילו אם מיעט את הגובה רק בפתח המבוי, מתחת הקורה, וכגון שבנה מדריגה מתחתיה, והיא ניכרת רק לעומדים עליה, ואילו לגבי כל בני המבוי הנמצאים בתוך המבוי עדיין נראית הקורה שהיא גבוהה מעשרים אמה, בכל זאת הקורה כשרה.

אך מקשה הפני יהושע: אם כן, יתכן שלכן לא נקט התנא לשון "ימעט" בסוכה, כיון שאין בזה חידוש, שהרי בסוכה ודאי מועילה הגבהת קרקעית הסוכה, שהרי צריך למעט את גובהה של הסוכה בכל שטח הסוכה?!

וכתב לישב, שאף בסוכה יש חידוש בכך

שמועיל להגביה את קרקעית הסוכה כדי להכשירה, שהרי בשעה שעשה את הסוכה בגובה שלמעלה מעשרים אמה, הוא לא נתן עליה את הסכך בהכשר, ואף על פי כן, כאשר הוא ממעט את הגובה, אין הסכך פסול משום "תעשה ולא מן העשוי".

7. אמנם היה אפשר להשתמש גם בסוכה בלשון "תקנתא", אלא שהתנא מעדיף לנקוט לשון "פסול" במקום שיכול לשנותו. **מהר"ם**.

8. והתוספות פירשו: אם היה שונה התנא לשון "ימעט", יש לחוש, שמא יטעה אדם לומר, שלא נאמר דין "ימעט" אלא לכתחילה, אבל בדיעבד כשרה אף בלא מיעוט. אבל במבוי דרבנן לא חשו חכמים שמא יטעה, ולכן נקט התנא לשון "ימעט".

ועוד יש לחלק בין סוכה למבוי:

ואי בעית אימא, אף אם בדאורייתא נמי תני בלשון "תקנתא" בכל מקום שאפשר, מיהו, לגבי סוכה, דנפישו מילתיה, רבים הם דיניה, ואי אפשר לפרט בכל פסול ופסול מהי תקנתו, לכן פסיק ותני, נקט התנא בפסקנות לשון "פסול" כדי שלא להאריך בדבריו ולפרט את התקנה לכל פסול ופסול. אבל מבוי, דלא נפישו מיליה, אין דיניו מרובים באותה משנה, תני בו לשון "תקנתא".

דנה הגמרא: מנא הני מילי, מנין למדנו שסוכה הגבוהה מעשרים אמה פסולה?

ומביאה הגמרא את דבריהם של שלושה אמוראים, שנתנו שלשה טעמים שונים לפסול סוכה גבוהה:

א. אמר רבה: דאמר קרא "למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתו את בני ישראל". ומניחה הגמרא עתה, שמפסוק זה למדים שצריך היושב בסוכה לראות ולדעת שהוא יושב תחת צל הסוכה.

[שהרי אם היתה כוונת הכתוב לומר, כי ידעו הדורות הבאים שהקדוש ברוך הוא הושיב את בני ישראל בסוכות של ענני כבוד, די היה לו לכתוב "בסוכות תשבו שבעת ימים, כי בסוכות הושבתו", ומדוע הוסיף הכתוב "למען ידעו דורותיכם"? אלא

מוכת, שבא הכתוב ללמדנו שהיושב בסוכה צריך לדעת כי הוא יושב בה].

ולכן, אם היתה הסוכה גבוהה עד עשרים אמה, אדם יודע שהוא דר בסוכה, שהרי עינו מבחינה בסכך.

אבל אם היה הסכך גבוה למעלה מעשרים אמה, אין אדם יודע שדר בסוכה, משום דלא שלטא בה בסכך עינא. והתורה אמרה "למען ידעו דורותיכם" — עשה סוכה ששייכתה ניכרת לך, דהיינו, סוכה שאינה גבוהה עשרים אמה.⁽⁹⁾

ב. רבי זירא אמר, למדנו דין זה מהכא, דכתיב [ישעיה ד ו] "וסוכה תהיה לצל יומם מחורב", ומשמע, שאינו קרוי סכך אלא אם הוא עשוי לצל [וכמו שנתבאר לעיל, ש"על שם הסכך קרויה סוכה", ולכן תכלית הסכך שהיא עשיית צל היא המגדירה את מהות הסוכה].

ולכן, אם היתה הסוכה גבוהה עד עשרים אמה, אדם יושב בצל סוכה. כלומר, בצל הסכך.

אבל אם היה הסכך מונח למעלה מעשרים אמה, אין אדם יושב בצל סוכה, אלא בצל דפנות. היות והשמש באה מעט מן הצד, הרי מצלות מחיצות הסוכה מעט בתוך הסוכה, וכאשר מחיצותיה של הסוכה גבוהות מעשרים אמה, הן מצלות מן הצד

9. דן השפת אמת: לדעת רבה, שפסול סוכה גבוהה הוא הואיל וצריך שידע היושב בתוכה שסוכת החג היא, האם תועיל בה "אמלתרא", שיתן בגובה הסוכה חפץ כלשהוא להיכר. שהרי לענין מבוי מצינו שמועילה אמלתרא להתיר את

הטילטול במבוי בשבת, כמבואר בערובין דף ג א. וכתב, שמלשון רש"י שאמר "עשה סוכה ששיבתה ניכרת לך", משמע שצריך שיהיה ההיכר בגוף הסכך דוקא, ולא מהני אמלתרא.

על כל שטח הסוכה, ולא מצל כלל הסכך שלמעלה.⁽¹⁰⁾

ומקשה הגמרא: **אמר ליה אביי, אלא מעתה העושה סוכתו בעשתרות קרנים** – בין שני צוקים גבוהים, שאין שם שמש כלל מחמת צילם של הצוקים, **הכי נמי דלא הוי סוכה** העשויה שם כשרה, כיון שיושב הוא בצל הצוקים ולא בצל סוכה!?

ומתרצת הגמרא: **אמר ליה רבי זירא: התם, בעשתרות קרניים, דל עשתרות קרנים, הרי אם תסלק את ההרים, איכא צל סוכה, יש צל**

מחמת הסכך, ורק מחמת הצוקים שלצידה היא אינה מצלה בפועל. ולפיכך הסוכה כשרה.

אבל **הכא**, בסוכה הגבוהה מעשרים אמה, **דל דפנות, אם נוריד את מחיצותיה, ליכא צל סוכה**. שהרי השמש באה מן הצד מעט, וכיון שהסכך גבוה מעשרים אמה, נכנסת השמש מן הצד ומכסה את כל שטח הסוכה.⁽¹¹⁾

ג. **ורבא אמר, דין זה, שסוכה הגבוהה מעשרים אמה פסולה, למדנו מהכא:**

כמבואר בדף כב ב, "דזווי מלעיל כאיסתרא מלתחת", וכשיש מעט אויר בסכך, נכנס הרבה מאור השמש לסוכה דרכו. אבל עתה, שהדפנות מונעות את השמש מלבא מן הצד, ודאי יש צל סכך. וקא משמע לן רבי זירא, שעל אף שעתה כאשר יש דפנות לסוכה מצל הסכך בסוכה, כיון שנצרך הוא לעזרת הדפנות, ובלעדם הוא לא היה מצל, אין הצל נחשב ככא מן הסכך. וכן כתב הרא"ה.

11. הקשה הר"ן: לטעמו של רבי זירא, שסוכה גבוהה פסולה משום שהנמצא בתוכה יושב בצל הדפנות, היאך נכשיר סוכה קטנה שאין בה אלא ז' טפחים על ז' טפחים? הרי ודאי אפילו אם היא פחותה מעשרים אמה מצלים הדפנות בסוכה, ואין הצל בא מהסכך!?

ומתרץ הר"ן: קים להו לרבנן, שאם אין הסוכה גבוהה עשרים אמה, גם הסכך מגין מעט וממעט את החום.

ובספר הערות להגרי"ש אלישיב כתב: כיון שאילו לא היו דפנות היה הסכך מצל על קרקעיתה, הסוכה כשרה, ואין חסרון בכך שגם הדפנות מצלים.

10. הקשה הריטב"א: לפי המתבאר בגמרא שפסול סוכה גבוהה לרבי זירא הוא מחמת שהשמש באה מן הצדדים והדפנות מצלות בתוכה, אם כן, בחצי היום, כשהשמש באמצע הרקיע ממש, ודאי אין צל דפנות ותהיה הסוכה כשרה אפילו כשהיא גבוהה יותר מעשרים אמה? ואין לומר שכדי להכשיר את הסוכה לא די בכך שבאמצע היום אפשר לשבת בה בצל הסכך אלא צריך שבמשך כל היום יהיה צל הסכך בסוכה ולא צל הדפנות, שהרי אם כך, גם סוכה הפחותה מעשרים אמה לא תהיה כשרה, שהרי בשעה שהשמש נוטה לצד מערב מצלים רק הדפנות בסוכה, ולא השמש!?

ומתרץ הריטב"א: דוקא בתמוז מצויה השמש בחצי היום באמצע השמים ממש, אבל בתשרי וניסן, אפילו בחצי היום השמש נוטה לצדדין, ויש בסוכה צל דפנות ולא צל הסכך.

עוד כתב: "אמנם, בחצי היום אין צל דפנות, אבל צל סכך נמי ליכא". ודבריו צריכים ביאור, שהרי אי אפשר להכחיש את המוחש, ואיך יתכן שאין בסוכה לא צל סכך ולא צל דפנות!?

אלא ביאור דבריו הוא, שאילו היה נוטל את הדפנות, לא היה צל הסכך מיצל בסוכה, שהרי טבעה של השמש שהיא מתפשטת לצדדין,

כך היתה כוונתי לומר: **עד כ' אמה דאדם עושה דירתו דירת עראי**, אם כן, אף כי עביד ליה דירת קבע, במחיצות של ברזל וכדומה, **נמי נפיק**, יוצא הוא ידי חובתו.

כי על כרחך לא הקפידה תורה שתהיה הסוכה עראי ממש, שהרי אי אפשר לצמצם ולעשותה ראויה לעמוד שבעה ימים בדיוק, לא פחות ולא יותר, אלא ודאי דין "עראי" נאמר על שיעור הסוכה, שתהיה ראויה להיות עראי.

אבל למעלה מכ' אמה, **דאדם עושה דירתו דירת קבע**, מחשש שאם יעשנה עראי תיפול, אפילו כי עביד לה עראי, אף אם יעשנה עראי, **נמי לא נפיק**, כיון שאינה ראויה לכך.

כללו של דבר: אין חיוב לשבת בסוכה עראית בדוקא, אלא שיעור הסוכה הוא כל שאילו היתה עראי היתה עומדת.⁽¹⁴⁾

ועתה מבארת הגמרא במה נחלקו שלושת ב-ב האמוראים לעיל:

כתיב [ויקרא כג מב] **"בסוכות תשבו שבעת ימים"**, ומשמע שכך אמרה תורה: **כל שבעת הימים — צא מדירת קבע ושב בדירת עראי**. ולמדנו מפסוק זה, שתהיה הסוכה דירת עראי ולא קבע כבית, ולכן צריך שמחיצותיה יהיו קלות.⁽¹²⁾

עד גובה עשרים אמה, אדם עושה דירתו דירת עראי. אבל אם הסוכה גבוהה למעלה מעשרים אמה, אין אדם עושה דירתו דירת עראי, לפי שאם יעשנה עראי, תיפול מיד מחמת גובהה וכובדה,⁽¹³⁾ אלא עושה אותה דירת קבע. ולגבי מצות סוכה, נצטוינו לשבת בדירת עראי דוקא.

ומקשה הגמרא: אמר ליה אבוי לרבא: **אלא מעתה**, אפילו סוכה שהיא נמוכה למטה מעשרים אמה, אם עשה את סוכתו במחיצות של ברזל קבועות וחזקות, ופיכך על גבן כראוי, הכי נמי דלא הוי סוכה מחמת שבנין קבע הוא ולא עראי?!

ומתרצת הגמרא: אמר ליה, הכי קאמינא לך,

עראי, נמי, לא נפיק, ומשמע, שאפשר לעשותה עראי, אלא שאם יעשה כן לא יצא ידי חובתו. שפת אמת. וכתב הריטב"א, שודאי יכול לעשות סוכתו עראי גם בגובה עשרים אמה ויותר, אלא שאין דרך לעשות כן, והעושה כן בטלה דעתו אצל כל אדם.

14. וכתבו התוספות: לא נאמרה הלכה זו אלא בדפנות, אבל הסכך צריך שיהיה עראי ממש, ולא די בכך שיעשה את הסכך באופן שראוי להיות עראי. ומבואר מדבריהם, שבאמת מקרא ילפינן שיש לעשות את הסוכה עראית ממש, ולא די בכך שתהא בשיעור הראוי לעשותו עראי, אלא שכל פסולי הסוכה נאמרו בסכך דוקא,

12. ומבאר הריטב"א את דברי רבא: כיון שלא אמרה התורה "תשבו שבעת ימים בסוכות", אלא אמרה "בסוכות תשבו שבעת ימים", משמע, שצריך לעשותה ראויה לישיבת שבעת ימים בלבד, דהיינו עראי. ובערוך לנר כתב לבאר באופן אחר, שהמילים "בסוכות תשבו" מיותרות לכאורה, שהרי היה יכול הכתוב לומר "שבעת ימים, כל האורח בישראל ישבו בסוכות", ומיתור לשון זה למדו חכמים, שיש לעשות סוכה שאינה ראויה אלא לשבעה ימים.

13. מבואר בדברי הגמרא, שאם יעשה סוכתו עראי מעל עשרים אמה היא תיפול מיד. ויש לתמוה על זה קצת מלשון הגמרא, "כי עביד ליה